

Visuell profil: Laila Labba

ABSTRAKT HEFTE med sesjonsoversikt

SAMISK I SAMTIDEN – samisk kunst og kultur i opplæringen
Bodø, 14.-15. november 2023

NASJONALT SENTER
FOR KUNST OG KULTUR
I OPPLÆRINGEN

Nationála dáidda-
ja kulturguovddáš oahpahusas
Nasjávnlássi dáidda-
ja kultuvrraguovddáš áhpadásán
Nationála dáidda-
ja kulturguovddáš oahpahusas

NORD
universitet

ABSTRAKTER OG SESJONSOVERSIKT

Innhold

Sesjonsoversikt.....	4
Aster, Bente.....	5
Den kulturelle skolesekken (DKS) – en felles arena for dekolonialisering av kultur og skole?.....	
Brekke, Aase-Hilde	7
«Å gå Jul-Anders, før og nå», levende kulturarv i Nordland	
Bostwick, Lisa Gay	9
Lek med samisk kulturhistorie - om kulturelle forankringer og historiens helhet i et barnemuseum...	
Edvardsen, Hege Dahl & Hermansen, Hilde.....	11
Studenters utforsning, dialog og refleksjon i møte med verket Get off deFence.....	
Hansen, Irene Nordhaug.....	13
Sámi Nuoraid Lávdí /Saemien noeri låajtoe/Sáme Nuorra Sedna/Ung Samisk Scene	
Hofsvang, Siv.....	14
Fra Girjegumpi til Pile o’Sápmi Supreme – hvordan møtet med kunstverk laget av kunstnere med samisk bakgrunn kan styrke studenter ved lærerutdanningen i praktiske og estetiske fags arbeid med den overordnede delen av læreplanen.....	
Iversen, Anette Sture.....	15
Samisk kulturforståelse gjennom skapende dans.....	
Jakobsen, Dagmar Anita.....	16
Min fortelling.....	
Myrvoll, Tone Erlie.....	17
Sydisdansen- bevisstgjøring av samværsdansen som samisk immateriell kulturarv.....	
Oxem, Thomas, Karterudseter, Anders Gaarder & Buljo, Annie Marie.....	19
Strategisamarbeid mellom skoleeier og DKS – en praksisfortelling fra Osloskolen.....	
Sørum, Anne Grut.....	20
«NATURETUR» Veien fram mot en utstilling.....	

PARALLELLE SESJONER – kl. 13.10-14.45 Scandic Havet

Presentasjon av vitenskapelige paper og praksisfortellinger (15 + 5 min)

	Sesjon A	Sesjon B	Sesjon C
Rom	Storhavet 2. etg.	Kreativitet 2.etg.	Refleksjon 1. etg.
Sesjonsvert	Wenche Torrisen	Hilde Hermansen	Asbjørn Kolberg
13.10 – 13.30	Tone Erlien Myrvold (vitenskapelig) Sydisdansen- bevisstgjøring av samværsdansen som samisk immateriell kulturarv	Hege Dahl Edvardsen og Hilde Hermansen (vitenskapelig) Studenters utforsking, dialog og refleksjon i møte med verket «Get off deFence»	Irene Nordhaug Hansen (praksisfortelling) Sámi Nuoraid Lávdi /Saemien noeri låajtoe/Sáme Nuorra Sedna/Ung Samisk Scene
5 min.			
13.35 – 13.55	Bente Aster (vitenskapelig) Den kulturelle skolesekken (DKS) – en felles arena for dekolonisering av kultur og skole?	Anne Grut Sørnum (praksisfortelling) «NATURETUR» Eatnemevöostede Vegen fram mot en utstilling.	Lisa Gay Bostwick (vitenskapelig) Lek med samisk kulturhistorie – om kulturelle forankringer og historiens helhet i et barnemuseum
5 min.			
14.00 – 14.20	Anette Sture Iversen (praksisfortelling) Samisk kulturforståelse gjennom skapende dans	Siv Hofsvang (praksisfortelling) Fra Girjegumpi til Pile o'Sápmi Supreme – hvordan møtet med kunstverk laget av kunstnere med samisk bakgrunn kan styrke studenter ved lærerutdanningen i praktiske og estetiske fags arbeid med den overordnede delen av læreplanen.	Dagmar Anita Jakobsen (praksisfortelling) Min fortelling
5 min.			
14.25 – 14.45	Thomas Oxem, Anders Karterudseter & Annie Marie Gaarder (praksisfortelling) Strategisamarbeid mellom skoleeier og DKS – en praksisfortelling fra Osloskolen		Aase-Hilde Brekke (vitenskapelig) "Å gå Jul–Anders, før og nå", levende kulturarv i Nordland

Aster, Bente

Den kulturelle skolesekken (DKS) – en felles arena for dekolonialisering av kultur og skole?

Universitetet i Sørøst-Norge / Kulturtanken

Kategori: Vitenskapelig abstrakt

Nøkkelord: DKS, duodji, design, postkoloniale øyeblikk

Problemstilling: Kan samiske kunst- og kulturproduksjoner i DKS sees som dekoloniserende elementer i undervisningen?

Spørsmål til diskusjon:

Abstrakt

Det nye læreplanverket Kunnskapsløftet 2020 (LK20) har nye forventninger og krav til skolen, knyttet til læreres undervisning om samiske tematikker, der urfolksperspektivet kobles til elevenes demokratilæring for første gang (Evju & Olsen, 2022). Til tross for oppmerksomhet rundt samiske tematikker i læreplanene, påpekes det samtidig at det er lite bevissthet om kolonialitet (Eriksen & Svendsen, 2020; Gjerpe, 2018; Olsen, 2020; Olsen & Andreassen, 2018).

Ved å undersøke begreper som duodji og design spør jeg om DKS kan være en aktør for å bidra til å oppfylle deler av LK20. Jeg belyser en DKS-workshop holdt av en samisk designer, og undersøker hvordan elevenes kreativitet utvikles og utfordres. For å fremheve det kulturelle og samfunnsmessige aspektet ved designerens prosjekt, benytter jeg begrepet «postkoloniale øyeblikk» (Danbolt et al., 2022; Kramvig & Kvidal-Røvik, 2022; Verran, 2002) som ifølge Danbolt et al. er «frikjonsfylte situasjoner hvor forskjellige verdensbilder og forståelsesformer støter sammen på måter som åpner for nye samhandlinger og forståelser av forskjellighet» (Danbolt et al., 2022, s. 286). Jeg belyser hvordan øyeblikkene kan utspille seg gjennom workshop-deltagernes utforskning av hva samiskhet, fornyelse og moderne design kan være.

Gjennom etnografiske feltarbeid undersøker jeg hva som er samiske utøveres motivasjon for å utvikle og turnere en produksjon med samisk innhold i DKS. Hvordan og hva utøvere vil formidle av samisk kunst og kultur, hva de definerer som «samisk innhold» i DKS, er en del av dette. Samtaler med samiske kunstnere tyder på et ønske om å vise sin kunst og kultur til et ungt publikum, og slik sett bidra til en kunnskapsheving i skolen. Dette er individuelt, foranderlig og situasjonelt. Mitt innlegg baserer seg på forskersamtaler med kunstnere som nylig har turnert med DKS. Slik sett er dette et bidrag til «Samisk i samtiden» og det som skjer av formidling på skoler i Norge i dag.

Referanser

- Danbolt, M., Kramvig, B. & Guttorm, H.H, Christina (2022). Øvelser i sameksistens: Kunstneriske fellesskaps(for)handlinger på kulturfestivaler i Sápmi. In M. Fieldseth, Stien, H. H., & Veiteberg, J. (Ed.), *Kunstskapte fellesskap*. Fagbokforlaget
- Eriksen, K. G., & Svendsen, S. H. B. (2020). Decolonial options in education – interrupting coloniality and inviting alternative conversations. *Nordic Journal of Comparative and International*

- Education, 4(1), 1-9. <https://doi.org/10.7577/njcie.3859>
- Evju, K., & Olsen, T. A. (2022). Undervisning om samiske temaer i skolen – betydninga av kompetanse og urfolksperspektiv for en inkluderende praksis. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk & kritikk*, 8, 219-232. <https://doi.org/10.23865/ntpk.v8.3433>
- Gjerpe, K. K. (2018). From indigenous education to indigenising mainstream education. *FLEKS (Oslo)*, 5(1). <https://doi.org/10.7577/fleks.2190>
- Kramvig, B., & Kvidal-Røvik, T. (2022). Sámi Storytelling Through Design. In S. Valkonen, Alakorva, S., Aikio, A. & Magga, S.-M. (Ed.), *The Sámi World*. Routledge.
- Olsen, T. A. (2020). Indigenizing education in Sápmi/Norway. In E. G. B. Timo Koivurova, Dorothée Cambou, Dalee Dorrough, Florian Stammler (Ed.), *Routledge Handbook of Indigenous Peoples in the Arctic*.
- Olsen, T. A., & Andreassen, B.-O. (2018). "Urfolk" og "mangfold" i skolens læreplaner. *FLEKS (Oslo)*, 5(1). <https://doi.org/10.7577/fleks.2248>
- Verran, H. (2002). A Postcolonial Moment in Science Studies: Alternative Firing Regimes of Environmental Scientists and Aboriginal Landowners. *Social studies of science*, 32(5/6), 729-762. <https://doi.org/10.1177/030631202128967398>

Brekke, Aase-Hilde

«Å gå Jul–Anders, før og nå», levende kulturarv i Nordland

Tara Media

Kategori: Vitenskapelig abstrakt

Nøkkelord: Norsk–samisk kulturarv, masketradisjon, skoleutvikling

Problemstilling: Hvordan kan historiske studier og tradisjonsbæreres fortellinger om «Å gå Jul-Anders», bidra til å styrke praksisen og være utgangspunkt for tverrfaglige kunstdidaktiske modeller for arbeid med samisk og norsk kulturarv i skolen?

Spørsmål til diskusjon: Hvordan kan lokal kulturarv styrke inkludering og tilhørighet?

Abstrakt

Det frittstående forskningsprosjektet «Å gå Jul–Anders, før og nå», har som mål å kartlegge og dokumentere masketradisjonen «å gå Jul-Anders», som praktiseres på den katolske St. Andreasdagen, 30. november, i Indre Salten, i Nordland. Kartleggingen foregår gjennom intervjuer av eldre og voksne i distriktet også fra den samiske og pitesamiske befolkningen, og en dokumentasjon av selve Jul-Anders-markeringen.. I tillegg analyseres historiske – og lokalhistoriske tekster, masker, lokal kulturarv, håndverks-, forteller– og mattradisjoner. Det innsamlende materialet tilrettelegges og formidles i «Jul-Anders, maske– og fortellerverksted», for barn og ungdom i skolene og lærere intervjues i etterkant av verkstedet. På disse måtene kartlegges forbindelsen til– og mulige sammenhenger mellom samiske og norske tradisjoner og kulturminner.

Prosjektet startet i august 2022 og avsluttes i 2025 og er knyttet til forskningsgruppen «Kunst og kultur i opplæringen», som er del av Nasjonalt senter for kunst og kultur i opplæringen (KKS), Nord Universitet. Støttet av Kulturdirektoratet, Norsk Håndverksinstitutt, KKS, DKS, Nordland fylkeskommune, Bodø2024.

Problemstilling

Hvordan kan historiske studier og tradisjonsbæreres fortellinger om «Å gå Jul-Anders», bidra til å styrke praksisen og være utgangspunkt for tverrfaglige kunstdidaktiske modeller for arbeid med samisk og norsk kulturarv i skolen?

Teori og metode

Kulturarv er nevnt flere ganger i Overordnet del i LK20 (s. 2, 3, 4, 5, 18), blant annet som «vår felles kulturarv», og aktualiserer prosjektets forankring i læreplanen (Kunnskapsdepartementet, 2020). Prosjektet tar utgangspunkt i kunstbasert forskning og aksjonsforskning forankret i estetisk kunnskap og erfaring, med mål å initiere ny kunnskap og å skape endring. I analysene tar jeg utgangspunkt i et tverrfaglig teatervitenskapelig–, religionsvitenskapelig og kulturhistorisk perspektiv. Det gjennomføres individuelle dybdeintervjuer og enkelte gruppeintervjuer av eldre og voksne, lærere og rektorer i skolen, gjennom video– og lydopptak, samt feltnotater. Verksted og formidling til barn og unge er dokumentert med foto og film.

Referanser

- Barth, F. (1991). *Andres liv – og vårt eget*, Universitetsforlaget 1991, første utgave 1980, Oslo.
- Bell, C. (1997). *Ritual. Perspectives and Dimensions*. Oxford University Press, UK.
- Berger, P. L., Luckmann, T. (2000). *Den samfunnsskapede virkelighet*, Fagbokforlaget, Bergen.
- Boine, E., Johansen, S. B., Lund, S., Rasmussen, S (2011). *Sámi skuvlahistorjá 4/Samisk skolehistorie 4*, Davvi Girji. <http://skuvla.info/skolehist/ssh4-n.htm#innhold>
- Brekke, A. B. (2023). «Kulturarv i pitesamisk område». I rapport til Kulturdirektoratet, fra Tara Media.
- Brekke, A-H. (2022–2023). *Feltarbeid og notater, foto og videoopptak*.
- Brekke, Aa. (2017). *Fra små kår, til kongepokal. Glimt fra idrettslivet i Salten*. Utgitt av Aasmund Brekke.
- Buffertrille, K., McKay, A. (1998). *Reflections on Pilgrimages to Sacred Mountains, Lakes and Caves. Pilgrimage in Tibet*, Curdson Press, Biddles Ltd, Guildford and Duoddará Ráffe: "Fortellinger fra samenes liv i Salten" er en samling historier om samenes liv i Salten, laget på initiativ av stiftelsen Duoddará Ráffe. Aasmund Brekke ble intervjuet og fortalte historien om "Storlappen i Skjerstad".
- Freire, P. (1999). *De undertrykte pedagogikk*. Ad Notam Gyldendal.
- Gabrielsen, S. H (1994). *Mitt Beiarn*. Utgitt av Sussi Gabrielsen.
- Holm, B. (2006). "Forestillingens kraft. Omkring relationen Teater og Religion", i *Tro på teatret, Essays om religion og teater*, Udgivelse nr. 3 i bogserien Religion i det 21. Århundrede, København: Multivers.
- Hoetzlein, Nanci A. (1990) "Sacred Ritual Dance, The Gu Tor Tradition at Namgyal Monastery
- Mikkelsen, A. K. (2013), *Natur og mennesker i det pitesamiske området*, Masteroppgave i kultur og profesjon, Universitetet i Tromsø.
- Mills, G. E. (2003). *Action Research A guide for the Teacher Researcher*. Upper Saddle River: Prentice Hall. *Namgyal Monastery*", Cho-Yang, *The Voice of Tibetan Religion & Culture*, Year of Tibet Special Edition, 1991), p. 314-320, Dharamsala.
- Kunnskapsdepartementet (2020). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/verdier-og-prinsipper-for-grunnopplaringen/id2570003/>
- Otto, Rudolf (1923) *The Idea of the Holy, The Idea of the Holy: An Inquiry into the Nonrational Factor in the Idea of the Divine and its Relation to the Rational*, Oxford University Press, Oxford.
- Wesseling, J. (2011). *See it Again, Say it Again; The Artist as Researcher*, Antennae Valiz, Amsterdam

Bostwick, Lisa Gay

Lek med samisk kulturhistorie – om kulturelle forankringer og historiens helhet i et barnemuseum

Bostwick Lines

Kategori: Vitenskapelig abstrakt

Nøkkelord: Lek, samiske kulturhistorie, barn i museer, duodji, fornorskning

Problemstilling: Hvordan formidle samisk kulturhistorie til samiske barn i museer?

Spørsmål til diskusjon:

Abstrakt

Med utgangspunkt i utstillingen «Midt-Troms i miniatyr» i Barnemuseet i Midt-Troms (BMiMT), har prosjektet «Lek med samisk kulturhistorie – om kulturelle forankringer og historiens helhet i et barnemuseum», utviklet undervisningsopplegg med utgangspunkt i samiske kulturhistorie og samfunn. Prosjektet hadde som formål å synliggjøre samisk kultur, tradisjonskunnskap, duodji og språk. Prosjektet satte også søkelys på konsekvensene av fornorskning og hvilken følger den har for barn i dag. Prosjektets metoder var lek pedagogikk, historisk kontekstualisering, samt medvirkning og praktisk deltagelse. BMiMT er Norges første barnefokuserte, lek-baserte museum. Utstillingen «Midt-Troms i miniatyr» er et teststed og innovasjonssenter for lek-basert kulturundervisning. Lek er fritt valgt, personlig styrt og selv motivert. Lek er det barn naturlig gjør når de får frihet, tid og rom. Historisk kontekstualisering er å forstå hvordan menneskene en vil lære om uttrykte seg, hvem de var, og hva slags liv de levde i den tiden en vil undersøke. En testgruppe av 10 barn fra Sameskolen besøkte BMiMT 8 ganger i løpet av høsten 2022. Barna fikk først anledning å uttrykke egne ønsker om mer kunnskap. Hvert besøk hadde et spesifikt tema: lek med samiske drakthistorie, mattradisjoner, duodji (bein, tre og søljer) og historisk rollespill om regionens samiske historie og fornorskingsprosessen. All undervisning inkluderte to «bolker» med forskjellig innhold -- tid til styrt «læring gjennom lek» aktiviteter og tid til frilek. Optimal deltagelse ble oppnådd når disse ble gjennomført som to forskjellige «aktivitetsstasjoner» som barna gikk inn og ut av på frivillig basis. Evaluering ble foretatt etter hvert besøk. Barnas engasjement og sensitivitet i forhold til sted og deres kulturhistorie styrket deres forståelse av sammenhenger mellom fortid, nåtid og framtid. Prosjektet har bidratt positivt til følelse av tilhørighet og anerkjennelse av egen kultur i et norskdominert samfunn. I tillegg har det understreket viktighet av samisk språk og kulturkompetanse i formidlings- og opplæringsprosesser.

Referanser

Bergström, Britt-Marie. 2003. Tidsreseau. Lek och fantasi som pedagogisk metod. Nordiska museets forlag, Stockholm. pp 144.

Brown, Stuart. 2010. Play. How it shapes the brain, opens the imagination and invigorates the soul. Avery Publishing Group. pp 240.

Enerstvedt, Åse. 1997. Barn, Unge og Museum. Norsk Kulturråd, Oslo. pp 128.

Fønnebo, Bente, Johnsen-Swart, Anne Lise & Unni Jernberg (red.). 2021. Samiske stemmer i barnehagen. Cappelen Damm akademisk. pp 262.

- Gray, Peter. 2013. Free to Learn. Basic Books, New York. pp 274.
- McRaine, D. Lynn & John Russick, (eds.) 2010. Connecting Kids to History with Museum Exhibitions. Routledge, New York. pp 333.
- MuseumsEtc. 2009. Rethinking Learning. Museums and Young People. MuseumsEtc, Edinburgh. Pp 229.
- Olsen, Torjer A. & Jill Abelsen Olsen. 2023. Samiske temaer og perspektiver i alle barnehager – fra rammeplan til praksis. Fagbokforlaget. pp 118.
- Richhart, Ron. 2015. Creating Cultures of thinking. Jossey-Bass, San Francisco. pp 365.
- Thornton, Linda & Pat Brunton. 2010. Bringing the Reggio Approach to your Early Years Practice. Routledge, New York. pp 115.
- Wilson, Frank, R. 1999. The Hand. Vintage Books. pp 416.
- Spock, Dan. pers. kommunikasjon
- Jeanne Vergeront, Museum Notes, blog. <https://museumnotes.blogspot.com/> & pers. kommunikasjon

Edvardsen, Hege Dahl & Hermansen, Hilde

Studenters utforsking, dialog og refleksjon i møte med verket «Get off deFence»

Nord universitet, Fakultet for lærerutdanning og kunst- og kulturfag

Kategori: Vitenskapelig abstrakt

Nøkkelord: Samisk samtidskunst, utforsking, estetiske læringsprosesser, dialog, flerstemmighet

Problemstilling: På hvilke måter kan studenters utforsking, dialog og kritiske refleksjon knyttet til et spesifikt samisk samtidsverk bidra til å utvide studentenes forståelseshorisont?

Spørsmål til diskusjon:

Abstrakt

I rapporten «Estetiske læringsprosesser i grunnskolelærerutdanningene – Helhetlig, integrert og forskningsbasert?» er hovedkonklusjonen at estetiske læringsprosesser synes å være lite integrert i grunnskolelærerutdanningene. Med bakgrunn i dette har vi gjennomført et tverrfaglig undervisningsopplegg som søker å forene pedagogikk og estetikk. Intensjonen er at studentene får erfare hvordan estetiske læringsprosesser kan utvide egen forståelseshorisont i arbeid med samiske tema. Opplegget er gjennomført i PEL-faget og strekker seg over tre klokketimer. Ca. 40 grunnskolelærerstudenter i 4. studieår har deltatt i undervisningen.

Formålet med vår studie er å undersøke studentenes opplevelser og erfaringer i møte med et spesifikt samisk samtidsverk. Utgangspunktet for studentenes utforsking er murmaleriet «Get off deFence», av Anders Sunna og Linda Aslaksen. Verket er symboltungt og utfordrer stereotype forestillinger om samer og Sápmi, både i form og innhold. Med bakgrunn i dette jobber vi ut fra en foreløpig problemstilling

På hvilke måter kan studenters utforsking, dialog og kritiske refleksjon knyttet til et spesifikt samisk samtidsverk bidra til å utvide studentenes forståelseshorisont?

Med utgangspunkt i utvalgt teori diskuteres begrepene estetisk erfaring og estetiske læringsprosesser, utforsking, flerstemmighet og dialog med tekster av bl.a. Dewey (1987, 2008), Jørgensen (2018) og Dysthe (2001, 2012). Undersøkelsen har en sosialkonstruksjonistisk tilnærming med bruk av kvalitative metoder og baserer seg på 34 refleksjonsnotater og et fokusgruppeintervju med tre studenter.

Så langt er datainnsamlingen gjennomført, men materialet er ikke analysert. Vi velger likevel avslutningsvis å trekke fram noen studentsitater fra intervjuet og refleksjonstekstene.

- «Når jeg tenker på samer er det i hvert fall ikke vold og sånne ting, så da synes jeg det var veldig spesielt med de bombene og sånne ting, så jeg ble litt sånn..., nesten sånn der i småsjokk, hvis man kan si det da».
- «Jeg har lært hvordan man kan bruke kunst som springbrett for å diskutere temaer som kan være vanskelige eller som man selv og elever vet lite om».

Litteratur

- Burmann, A. (2014). Det estetiska, kunskapen och lärprocesserna. I A. Burman (Red.), *Konst och lärande: essäer om estetiska lärprocesser* (s. 7-28). Södertörns högskola.
- By, I-Å., Holte, A., Lie, C., Sandsven, J., Vestad, I. L., og Birkeland I. M. (2020). Estetiske læringsprosesser i grunnskolelærerutdanningene. Helhetlig, integrert og forskningsbasert?. <https://www.regjeringen.no/contentassets/ea18f23415a14c8faaf7bc869022afc2/estetiske-laringsprosesser-i-grunnskolelærerutdanningene.pdf>
- Dewey, J. (1987). *Having an Experience*. I J. A. Boydston (Red.), *Art as Experience. The Later Works of John Dewey, 1925-1953* (s. 42-64). Southern Illinois University Press. (Opprinnelig utgitt 1934). [https://www.uio.no/studier/emner/uv/uv/UV9406/dewey-john-\(1987\).-art-as-experience.pdf](https://www.uio.no/studier/emner/uv/uv/UV9406/dewey-john-(1987).-art-as-experience.pdf)
- Dewey, J. (2008). Å gjøre en erfaring (A. Øye, Overs.). I K. Bale & A. Bø-Rygg (Red.), *Estetisk teori. En antologi* (s. 196-213). Universitetsforlaget. (Opprinnelig utgitt 1934).
- Dysthe, O. (Red.). (2001). *Dialog, samspel og læring*. Abstrakt Forlag.
- Dyste, O., Bernhardt, N. & Esbjørn, L. (2012). *Dialogbasert undervisning. Kunstmuseet som læringsrom*. Fagbokforlaget.
- Johansen, M. B. (Red.). (2018). *Æstetik og pædagogik*. Akademisk forlag.
- Jørgensen, D. (2018). *Hvad er æstetik?*. I M.B. Johansen (Red.), *Æstetik og pædagogik* (s. 23-38). Akademisk forlag.
- Kjørup, S. (2006). *Another Way of Knowing. Baumgarten, Aesthetics and the Concept of Sensuous Knowledge*. Kunsthøgskolen i Bergen.
- Lappalainen, J. H. (2023). *Innan erfarenheten. Estetiska lärprocesser i ljuset av John Deweys estetik*. I A. Burman (Red.), *Konst och lärande : essäer om estetiska lärprocesser* (s. 29-46). Södertörns högskola

Hansen, Irene Nordhaug

Sámi Nuoraid Lávdi /Saemien noeri låajtoe/Sáme Nuorra Sedna/Ung Samisk Scene
Hålogaland amatørteaterselskap (HATS)

Kategori: Praksisfortelling

Nøkkelord: Nomadisk film og teaterskole

Problemstilling: Hvordan navigerer vi i et samisk landskap nå vi skal bygge nye strukturer?

Spørsmål til diskusjon:

Abstrakt

I prosjektet Sámi Nuoraid Lávdi /Saemien noeri låajtoe/Sáme Nuorra Sedna/Ung Samisk Scene har vi gjennom tre år gjennomført møter og labratorium for ulike aktiviteter der barn og unge. Målet med disse møtene og aktivitetene har vært å undersøke hva som skal legges til grunn for at samlingsbaserte møteplasser skal være tilpasset målgruppa den skal nå som er Samiske barn og unge.

Vi har noen svar på dette

- samisk må være hovedspråk, det må være reisestøtte og forutsigbarhet.

Vi har også gjort en kartlegging av kulturskoletilbud-

-funnet derfra er at mange kulturskoler ønsker å sette i gang tilbud men mangler folk og penger

Hofsvang, Siv

Fra Girjegumpi til Pile o'Sápmi Supreme – hvordan møtet med kunstverk laget av kunstnere med samisk bakgrunn kan styrke studenter ved lærerutdanningen i praktiske og estetiske fags arbeid med den overordnede delen av læreplanen.
OsloMet

Kategori: Praksisfortelling

Nøkkelord: Lærerutdanning estetiske fag, museumsformidling og kunstverk

Problemstilling: Hvordan kan det å møte kunstverk laget av kunstnere med samisk bakgrunn styrke lærerstudenters arbeid med den overordnede delen av læreplanen?

Spørsmål til diskusjon:

Abstrakt

Jeg vil beskrive hvordan studentene ved andre året på faglærer i kunst og håndverk (FKD2) og praktisk-pedagogisk utdanning i design, kunst og håndverk (PFKH) med utgangspunkt i kunstverk laget av kunstnere med samisk bakgrunn, har arbeidet med å formidle kunnskap om samisk historie og kultur både gjennom elevmøter i utstilling og verkstedarbeid i museum. I tillegg vil jeg begrunne påstanden om at møtet med kunstverk laget av samiske kunstnere gir studentene et godt utgangspunkt for å både forstå og arbeide med den overordnede delen av læreplanen.

Denne delen av undervisningen for faglærerstudenter og PPU-studenter er forankret i studentenes muntlig formidlings- / museumspraksiskrav. Etter hvert, med erfaring fra blant annet Joar Nango sin utstilling Girjegumpi. Samisk arkitekturbibliotek, har de samiske verkene i Nasjonalmuseet blitt kjernen kunstformidlingen dreier seg rundt. Det er udiskutabelt problemer med Nasjonalmuseets samlingsutstilling og hvordan det samiske folk er presentert, men en kritisk holdning til museumspresentasjon og kunsthistorisk kanon kan legge et grunnlag for hvordan studentene selv kan kritisk analysere representasjon i offentlig rom.

Det er også sterke enkeltverk og kunstnerfortellinger som kan brukes som et utgangspunkt for diskusjon. Maret Anne Saras - Pile o'Sápmi Supreme er ett eksempel i så måte, ikke bare gjennom historien bak verket, men også hennes krav til hvordan museet skulle presentere det (utenfor betal-sone, aldri i magasin).

I tillegg til at studentene møter, og etter hvert skal formidle, samtidskunst med en bredde i tematikk, har de også en stor variasjon i materiale, og kan dermed arbeide med materialforståelse i mange teknikker. Spesielt i behandlingen av Doudji som begrep plasseres dette inn i en forståelse for bærekraftsprinsipper. Praksisarbeidet blir slik både en inngang til å forstå sosial og menneskelig bærekraft og material og miljømessig bærekraft.

Iversen, Anette Sture

Samisk kulturforståelse gjennom skapende dans

Senter for dansepraksis i skole, utdanning og forskning (SANS)

Kategori: Praksisfortelling

Nøkkelord:

Problemstilling: Hvordan kan elevene få forståelse for samisk kultur gjennom skapende dans?

Spørsmål til diskusjon:

Abstrakt

I læreplanen i kroppsøving skal elevene få oppleve aktiviteter knyttet til samisk kultur. De skal også sanse og skape med kroppen. I læreplanen i musikk er kulturforståelse et av fire kjerneelementer. Vi har utviklet et undervisningsopplegg inspirert av, og i dialog med, samisk koreograf Elle Sofe Sara og forestillingen BIRGET: Ways to deal, ways to heal (2023), som gir elevene mulighet til å jobbe med samisk kulturforståelse gjennom skapende dans.

Gjennom ulike øvelser får elevene innblikk i sentrale prinsipper i samisk kultur, nemlig det nomadiske, fellesskapet og begrepet BIRGET, som kan forklares med det engelske begrepet «to cope». De får bruke prinsippene til å skape sine egne danser i fellesskap. Opplegget kan med fordel gjennomføres utendørs, i naturen.

Opplegget gir en kroppslig erfaring med prinsipper i samisk kultur ved at elevene gjennomlever dem, riktig nok i en fiktiv fortelling, men like fullt med bruk av egen kropp og fysiske elementer som kraft, fart, flyt, lytting og sansing. Når opplegget gjennomføres ute, får de i tillegg en økt tilstedeværelse i naturen og opplevelse av fysiske elementer som jord, vind osv. som gir opplevelsen en ekstra dimensjon. Opplegget gir metoder for å arbeide med samisk kulturforståelse og skapende arbeid på samme tid, gjennom dans og kroppslig læring.

Jakobsen, Dagmar Anita

Min fortelling

Universitet i Stavanger

Kategori: Praksisfortelling

Nøkkelord: Kulturforståelse - De åtte årstider - Prosjektarbeid

Problemstilling: Hvordan kan barnehagelærerutdanningen imøtekomme samfunnets forventninger til pedagogens kompetanse rettet mot samisk språk og kultur i henhold til Rammeplan (2017)

Spørsmål til diskusjon:

Abstrakt

Min hjemkommune Porsanger, er en offisiell trekulturell kommune der samisk, kvensk og norsk kultur og språk vises til som sidestilt.

Jeg er billedkunstner og vitenskapelig ansatt ved Universitet i Stavanger (UiS). Har medlemskap i Sámi Dáiddačehpiid Searvi / Samisk Kunstnerforbund. Det var en ære å bli tatt inni det samiske kunstnerfelleskapet, en anerkjennelse på min samiske tilhørighet og kunstneriske virke.

Min fortelling innledes ved å fortelle om å være barn på 60 tallet med fornorskning i skole og samfunnet ellers, og relasjon til egen samiske identitet som voksen og som underviser.

Praksisfortellingen rettes også mot undervisning på barnehagelærerutdanningen ved UiS de siste fem årene med prosjekt og temaarbeid som ressurser for studentens læring rettet mot samisk språk og kultur. Dette har åpnet opp for faglig utviklingsarbeid over tid der samiske perspektiver løftes frem på en forståelsesfull måte ved å gi bachelorstudentene innsikt og dannelse som fremtidige barnehagelærere i møte med samiske barn i norske barnehager. Tematikk som de åtte samiske årstidene, gir kulturforståelse og viser hvordan årstidene er nært knyttet til reinenes vandring og reindrftsamenes gjøremål, men også til sjøsamisk næring som gårdsbruk og fiske. Mitt mål er at studentene legger til rette for samisk kunst og kultur tematikk i barnehagen hele året, og ikke bare rundt 06. februar.

Rammen for utviklingsarbeidet er hentet fra Rammeplan 2017 og kapittel 3, Barnehagens formål og innhold, Andre barnehager med samiske barn (s. 25, 2017). Rammeplanen sier ikke noe om krav til samisktalende pedagog og assistent i barnehager utenfor samiske områder. Det betyr i realiteten at hvis det begynner samiske barn i en barnehage i ikke-samisk kommune, må kommunen sikre at ansatte har kompetanse som kreves og tilrettelegge for at barn kan få møte samisk språk og kultur. Dette krever ressurser som UH-sektor bør utvikle i samarbeid med samisk lærerutdanning og praksisfeltet.

Referanser

Kunnskapsdepartementet. (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Udir. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan-for-barnehagen/barnehagens-formal-og-innhold/barnehager-samiske-barn/>

Myrvoll, Tone Erlien

Sydisdansen- bevisstgjøring av samværsdansen som samisk immateriell kulturarv

Norsk senter for folkemusikk og folkedans

Kategori: Vitenskapelig abstrakt

Nøkkelord: Sydisdans, immateriell kulturarv, bevisstgjøring av relasjon til kulturarv

Problemstilling: Se historiene om og noen av situasjonene til sydisdansen i Sapmie opp mot utviklinga av gammeldansen og swingen i Norge og Sverige

Spørsmål til diskusjon:

Abstrakt

Etter flere feltarbeid og filmopptak av samisk sydisdans har jeg fått intervjuet flere nøkkelpersoner for videreføringa av den samiske sydisdansen. En av de eldste tradisjonsbærerne, Nils Gustavson, har fortalt hvordan han dansa på 70 tallet, og hvordan de yngre generasjonene har tatt i bruk og endret dansen. Flere kilder og intervjuer, samt filmopptak til danseutstilling er blitt gjort siden 2016. Sydisdansen er blitt innmeldt i nasjonalt register over immateriell kulturarv av den samiske studentorganisasjonen i Trondheim under veiledning av Norsk senter for folkemusikk og folkedans, og under Tråante 2017 avholdt Norsk senter for folkemusikk og folkedans et panel om sydisdansen som samisk dansetradisjon på Sverresborg Trøndelag Folkemuseum.

Dette innlegget vil omhandle og oppsummere mine feltarbeid, intervju, dokumentasjon og forskning på sydisdansen, og prøve å trekke noen linjer til den norske tradisjonsdansens historie og spesielt 1900tallsdansen swing og foxtrot (Fasting 1985, Egil Bakka, 1997). Danseantropologiske innfallsvinkler (Kealiinohomoku, 1970, Sklar, 2007) blir brukt i forståelsen av videreføringa og statusen til sydisdansen før og nå, og etnokoreologiske metoder (Maeland, 2019, Nilsson, 1998) blir brukt for å analysere dansens strukturer og trekke paralleller til utvikla av gammeldansen og swingdansen

Siste bolk vil omhandle mulighetene til å bruke sydisdansen som et undervisningsopplegg for skoler på lik linje som folkedansen brukes som verktøy for inkludering, fellesskapsfølelse, mental helse, sosial bærekraft og utvikling av gode relasjonelle ferdigheter blant barn og unge (Myrvold, 2022)

Til slutt drøftes statusen og rollen til sydisdansen i dag med publikum, og jeg vil vise en dokumentar om sydisdansen, produsert til en fellesnordisk danseutstilling Everybody dance! i samarbeid med Rockheim, Scenkonstmuseet i Stockholm og Teatermuseet i Helsinki og Norsk senter for folkemusikk og folkedans- (148) Sydisdans - YouTube

Referanser

Bakka, Egil (1997). Europeisk dansehistorie. Gyldendal Norsk Forlag, ASA
 Fasting, Johan (1985). Swing-rock'n roll dansen. En oversikt. Rff-senteret, Trondheim
 Kealiinohomoku, Joann (1970). "An Anthropologist Looks at Ballet as a Form of Ethnic Dance",
 Impulse 1970: 24-33. San Francisco: Impulse Publication

- Myrvold, Tone Erlien. (2022). Can you relate to a dance from the past? Why teenagers love to dance in museums. Nordisk Museologi Vol. 33 No. 1 (2022)
- Mæland, Siri; Bakka, Egil; Wierre-Gore, Georgiana. (2019) Dansebygda Haltdalen – Knowledge-in-dancing in a Rural Community in Norway: Triangular interaction between dance, music and partnering. 2019. ISBN 978-82-326-3682-2. Doktoravhandling ved NTNU (2019/39).
- Nilsson, Mats, (1998): Dans – kontinuitet I forandring. En studie av danser och dansande i Gøteborg 1930- 1990. Etnologiska foreningen i Västsverige, Gøteborg
- Sklar, S. (1991). Five premises for a culturally sensitive approach to dance. Dance Critics Assosiation, News.
http://www.oberlinlibstaff.com/acceleratedmotion/primary_sources/texts/ecologiesofbeauty/five_premises.pdf?hc_location=ufi

Oxem, Thomas, Karterudseter, Anders Gaarder & Buljo, Annie Marie

Strategisamarbeid mellom skoleeier og DKS – en praksisfortelling fra Osloskolen

Utdanningsetaten i Oslo

Kategori: Praksisfortelling

Nøkkelord:

Problemstilling: Hvordan kan skoleeier og DKS samarbeide om samiske kulturproduksjoner som kan øke kompetansen rundt samiske tematikker i skolen?

Spørsmål til diskusjon: Hvordan kan skole og DKS samarbeide best mulig for å økt samisk kunst- og kulturforståelse ute på skoler? Hvordan utnytter vi ressursene vi har best mulig for flest mulig? Hvordan kan vi knytte kulturaktiviteter opp mot mål i læreplaner og undervisning? Hvilket potensial har DKS for å spre samisk kunnskap til mange på kort tid?

Abstrakt

I 2021 vedtok Osloskolen en strategi med ambisjonen om at alle elever skal få god kjennskap til og forståelse for samisk kultur, samfunnsliv, historie og språk. Arbeidet med å realisere denne strategien er lagt til avdeling for pedagogisk kompetanseutvikling (PKU) ved Utdanningsetaten i Oslo. Mandatet fra Kulturtanken til Den kulturelle skolesekken (DKS), vektlegger at ordningen skal medvirke til at kunst- og kulturuttrykk til samer i større grad kan bli en del av kulturlivet i hele Norge.

I forbindelse med den offisielle åpningsuka av Osloven Saemien Skuvle/Oslo Sáme Skávlå/Oslo Sámi Skuvla/Oslo samiske skole (OSS) i 2022, opprettet PKU og DKS Oslo et samarbeid om å sørge for samiske produksjoner til åpninga. I dette framlegget får dere vite litt om DKS-produksjonene som nådde elevene denne uka og hvordan åpningsuka ble et startskudd for videre samarbeid om DKS-produksjoner med samisk innhold i Osloskolen.

Åpningen av OSS gjorde at vi i Utdanningsetaten fant et spennende rom for å jobbe sammen på tvers av fagområder, med en felles interesse for at elever i Osloskolen skulle få økte kunnskaper om vårt urfolk. I dette samarbeidet ligger et stort potensial for å knytte sammen samisk kultur med pedagogisk og didaktisk planlegging av opplæringen i tråd med innholdet LK20.

Sørum, Anne Grut

«NATURETUR» - Eatnemevööstede. Vegen fram mot en utstilling.

NTNU, Institutt for lærerutdanning

Kategori: Praksisfortelling

Nøkkelord: Kunsthåndverk, naturmaterialer

Problemstilling: Hvordan skal vi nærme oss den samiske kulturen med respekt og uten at det kan forstås som kulturell appropriering?

Spørsmål til diskusjon:

Abstrakt

Presentasjonen tar utgangspunkt i utfordringer og muligheter jeg har erfart gjennom arbeidet med å kuratere utstillingen «NATURETUR». Vi er 18 kunsthåndverkere, derav 7 med samisk bakgrunn, som skal presentere verk rundt det felles temaet NATUR. Vi ønsker å vise produkter/kunstverk laget av kunsthåndverkere som arbeider med en nærhet til materialet og naturen. Utstillingen skal avholdes på Sverresborg Folkemuseum i Trondheim fra 24. februar til og med 30. september 2024.

Utgangspunktet for utstillingen er LK20, hvor flere kompetansemål innen Kunst og håndverk omhandler samisk kunst og kultur. Men hvordan skal vi nærme oss den samiske kulturen med respekt og uten at det kan forstås som kulturell appropriering? Det handler om at enhver selv må ha rett til å definere hvem man er.

Vi er alle, uansett kulturell bakgrunn, avhengige av en natur i balanse. Tett samspill med naturen står sentralt i det samiske synet på verden. Fra tidligere tider har vi alltid benyttet materialer vi har funnet i naturen til å produsere håndverksprodukter som har vært både funksjonelle, estetiske og nyttige. Utstillingens tema og tittel Naturetur (natur – retur) illustrerer noe av denne gjensidigheten og løfter frem nåtidens presserende behov for å gi noe tilbake – vise omsorg og ta være på.

Hver av håndverkerne er nå i gang med å ferdigstille prosjekter ut fra eget ståsted, og deres skapende prosesser vil bidra til ytterligere forståelse og kunnskap i forhold til temaet. Min egen tilnærming til prosjektet går via ull, spinning, strikking og ikke minst farging med planter jeg har sanket. Når disse personlige estetiske læreprosessene blir presentert på utstillingen og beskrevet i tilhørende utstillingskatalog/artikkelsamling, vil disse prosessene blir tilgjengelige for andre, og kan forhåpentligvis sette i gang tanker som utfordrer ens eget forhold til natur, til fortid, nåtid og fremtid.

